

Vita Godescalci

Anno Verbi Incarnati M^oC^oLXXXIII^o. XII. Kal. Martii memoratus ac semper memorandus abbas Godscalcus migravit a seculo victurus cęlo cum perhenni premio. Hic Syloensis ęclesię primus pater, celeberrimus et optimus abbatum Boemię, honor magis extitit prelationis, quam prelatione honorificus. Qui in diebus suis *placuit deo*¹ et *inventus est iustus*,² *cuius memoria in benedictione est*,³ quamquam eo ipso non attingat eum laus temporis, quo meruit monumentum ęternitatis. *Oleum effusum nomen eius*,⁴ nomen notissimum per Boemiam, Moraviam et Austriam, immo per totum ordinem nostrum, quamvis suo iudicio humillimus omnium. Non est inventus sicut iste nostro in tempore, qui sic *quereret Dominum Deum patrum nostrorum*⁵ estu cordis tam infatigabili, desiderio tam inexplebili, ut ne ad horam quidem tepidior umquam deprehendi potuisset. Cuius ego vitam per singula non didici, sed pauca, que narro, partim relatione seniorum, qui eum ab initio noverant, partim ex ore ipsius agnovi, quedam etiam oculata fide perspexi, qui eram capellanus eius licet ultimus sicut tempore ita etiam et vitę merito.

Pater eius Bernerus, mater dicebatur Herca, ambo Coloniensis diocesis ministeriales sancti Petri, clari satis genere, sed multo clariores religiosa conversatione. Qui talem filium divinitus sortiti tradiderunt eum scholaribus disciplinis Colonię imbuendum, in quibus studens et bene proficiens pueritiam suam sic innocenter agebat, ut iam tunc a collegis suis presago quodam cognomine modo abbas, modo monachus appellaretur.

Factus adolescens iamque nobiliter fundatus in grammatica transmissione parentum Parisius devenit ibique in artibus aliquot annis studuit, habens in proposito, sicut nobis postea dicebat, post epotatas artes accedere ad medicinam, nec umquam desinere ab studio discendi, donec attingeret arcem humanorum studiorum. Interea cum esset annorum ferme viginti, domum reversus pro reparandis sumptibus, disponentem redire febris invasit gravissima nec non et morbus fistulę in collo, quo flagello foris tactus sicut et intus visitatus a Domino, ilico mutatus est in alterum virum et vota eius facta sunt alia atque despecto mundo despectis mundanis studiis devotavit se ad portum monasterii. Quod devoto conceptum affectu taliter pervenit ad effectum.

Supervenit nutu Dei desideratus hospes, prepositus Steinweldensis, nomine Euerwinus, vir consumatę religionis, habens secum quendam canonicum suum, Heinricum nomine, litteratum virum medicumque peritum, qui postea sub eodem, de quo loquimur, abbate Godscalco Lũniwicensis ęclesię fundator extitit strenuus, hii ergo tunc illo adventantes petitionem iuvenis gratanter admiserunt et susceptionem ei compromiserunt. Verum quia erant in procinctu itineris tendentes Premonstratum et ille post tantam egritudinem satis adhuc debilis, volebat eum prepositus domi dimittere, donec rediret, sed domino Heinrico aliter visum est dixitque ad prepositum: „*Cum constet cor adolescentis esse tamquam navem in fluctibus maris, nolite*,“ ait, „*diferre, sed desiderium sanctum statim perficite, quia quamvis sit bonę spei, quamvis honestę indolis, timendum est tamen lubricum estatis*.“ Ad hanc vocem misit eum protinus in Steinwelt sancto habitu induendum. Quo [insignitus quantę humi]lilitatis, quante sanctitatis extiterit qualiterque ascendendo virtutum scalam cantaverit canticum

¹ Cf. *Sir* 44, 16: Enoch placuit Deo et translatus est in paradiso.

² Cf. *Sir* 44, 17: Noe investus est perfectus iustus et in tempore iracundię factus est reconciliatio.

³ Cf. *Sir* 45, 1.

⁴ Cf. *Ct* 1, 2: Fraglantia unguentis optimis oleum effusum nomen tuum ideo adulescentulę dilexerunt te.

⁵ Cf. *II Pa* 14, 4: Ac pręcepit Iudę ut quaereret Dominum Deum patrum suorum et faceret legem et universa mandata; 14, 17: Quod quaesierimus Dominum Deum patrum nostrorum et dederit nobis pacem per gyrum.

graduum, non est meae tenuitatis exponere, vixit enim non solum sine crimine sed etiam absque macula irreprehensibilis coram Deo et hominibus, mansitans inter fratres suos non modo sine querela, sed etiam cum gratia. Sic vivendo continuavit tredecim annos, infra quod spatium sicut virtutum, sic et honorum ecclesiasticorum gradus ascendit cum sacerdotio.

In diebus illis regnante in regno Romanorum rege Kunrado et in Bohemia principante duce Zobezlao, Zdico qui et Henricus bonae memoriae Olomucensis episcopus, habitum nostrum, quem Jerosolymis viderat super sepulchrum vitae, susceperat cum multo, sicut traditur, imbre lachrymarum et abdicatis ibi tam esu carni, quam caeteris vitae blandimentis, reportabat memorato duci et Bohemis sicut novum hominem ita et novum ordinem. Quo duce post in brevi defuncto successor ipsius illustris Wladislaus nec non et uxor sua nobilissima Gertrudis, soror praedicti regis Kunradi, succensi exemplo et exhortatione praefati episcopi novam ecclesiam novo condunt ordini erigentes fabricam venustissimam in monte Ztrahow mutato nomine ipsius in montem Sion, quibus optime cooperabatur idem episcopus maxime in spiritualibus coadunando, undecunque posset religiosos fratres, quibus et praefecit imprimis quendam Blasium.

Postquam vero liquido comperit de institutione Praemonstratensis ecclesiae, quod inde initium ordinis, quod inde magisterium vitae regularis, illico habita deliberatione cum ipsis fundatoribus unanimi voto miserunt et de Steinveldensi domo conventum postulaverunt. Et quidem tunc temporis ordo noster licet nondum dilatatus, magno fervebat zelo tum in Praemonstrato tum in omnibus ecclesiis nostri juris et maxime in Steinveldensi ecclesia, quae nullam habuit vel habet in religione secundam. Cujus tunc svavissimo tracti odore principes terrarum undique gaudebant ecclesias fundare novas et personas ordinis evocare ad illustrationem provinciarum suarum. Inter quos et isti fundatores, de quibus modo sermo est, porrigentes petitionem suam prius capitulo, deinde Steinveldensi ecclesiae, quod pie postulant, pleno comprehendunt effectum, nam committitur Steinveldensi praeposito, ut negotium eorum promoveat et desiderata concedat. Literas capituli ad memoratum episcopum require si placet in fine libri, cujus est titulus *Epistolae Ivonis*, et invenies.

Porro praepositus vir Deo plenus non tardat in his, quae in mandatis acceperat, sed assumptis se cum fratribus et domino Gotsalko, pro cujus occasione ista inferimus, proficiscitur in Bohemiam, Pragam venit, devote suscipitur, obligat se susceptioni loci tandemque repatrians dimittit ibi a latere suo memoratum Gotsalkum cum fratribus, qui conventui habitacula praepararent interim lignea. Quibus paratis iterum post anni circulum idem praepositus revertitur, adducens secum conventum clericorum una cum abbate, quem elegerant, cui nomen Gezo, qui dominum Gotsalkum libenter apud se retinisset, sed praepositus suus jubet eum redire in Steinveld ad id expectandum, quod ei divinitus fuerat praeordinatum.

Nec absurdum puto, si paucis exprimam, qualiter idem Gezo, primus Strahoviensium abbas, primum in Steinveld ad conversionem venerit, in hoc enim confitebuntur Domino misericordiae ejus, qui miris modis praedestinos suos vocat. Cum esset ipse in Colonia canonicus et custos majoris ecclesiae, vir dives et delicatus, quadam nocte per somnium putabat fratres suos concanonicos tanquam in gyro considerare seque in medio eorum, cum, ecce, astitit ante eos quidam horribilis aspectu, qui de virga, quam manu gerebat, percussit primum in capite, deinde secundum, tertio tertium et ita singillatim omnes hinc et inde a dextris ejus et a sinistris, postremo cum vellet percutere et istum, declinavit ictum et sic evigilavit. Quam visionem secuta est mors eorum et omnes in brevi ex hac luce sunt subtracti, eo videlicet ordine, quo in visione fuerunt percussi. Quod ille videns et mori

timens fugit tanquam *a facie unicornis*⁶ et confugit in Steinveld ad portum monasterii, conversatus ibi juste atque regulariter usque in diem, quo assumptus est in abbatiam. Sane idem Gezo erat vir totius probitatis et industriae, providus dispensator tam in temporalibus, quam in spiritualibus, magnus zelator disciplinae, cujus institutione viget adhuc et regitur hodie Ztrahoviensis ecclesia. Ita *memoria ejus in benedictione est*,⁷ cum post mortem non moritur et opera ejus rediviva semper eum loquuntur. Sed de his hactenus satis. Modo revertamur ad seriem narrationis dicturi de abbate Gotsalko, quomodo in Bohemiam redierit et quali occasione adeptus sit Siloensium abbatiam.

Notum est omnibus in Bohemia commorantibus, quod Siloënsis ecclesiae primus constructor erat quidam abbas Reinardus nomine, nigri ordinis professor, qui condensam aggressus sylvam et de nemore faciens campos, ecclesiam ibi construxit in honore beati Petri apostoli satis habilem, quam per manus domini Ottonis Pragensis episcopi dedicavit et debito fine perfecit. Basilicam quoque in veneratione sanctae Mariae semper Virginis cum duabus absidibus et quatuor altaribus erigens, ad medium usque atrium deduxit et episcopali similiter benedictione dedicavit. Post haec et hujusmodi praeclara opera cum jam multum temporis et laboris eo loci exegisset, tandem Ottone Pragensi episcopo ex hac luce subtracto quidam, nescio qua intentione, quosdam ex monachis ejus coram Daniele Pragensi tunc electo multis et magnis criminibus infamaverunt, quorum ille verbis nimium credulus et rem neque discutere nec praeterire volens, in tantam exarsit vehementiam, ut in abbatem pariter et monachos non confessos aut convictos sententiam jacularet ejectionis irrevocabilem. Et quia ordo noster in Ztrahow multum ei complacebat, cujus ad instar Siloënsis domum informare gestiebat, missa legatione in Steinveld petivit inibi conventum cum abbate in locum, quem haberet, sicut dicebat, amoenum, vacantem, religioni habilem, sed de personis ejiciendis omnino tacuit.

Breviter dicam, quod petivit, obtinuit et electis jam fratribus cum de abbate eligendo ageretur, cecidit prima sors super priorem illius ecclesiae nomine Adolphum, virum sane maturum et sanctum, sed ipse nullo modo acquievit, adjurans eos et contestans per nomen Domini Jesu, ut cessarent ab eo, cumque nec sic quiescerent, sed urgeretur obedientiae vinculis, ille inter duo contraria elegit, quod minus videbatur, et maluit ad horam esse inobediens, quam onus assumere, quod sibi videbatur importabile. Pro quo reatu postmodum nudatos humeros et pedes veniens in capitulum cum virga humiliter satisfacit secundum disciplinam ordinis nostri dans per hoc bonum exemplum junioribus, ne quis refugiat poenam, cum inciderit in culpam. Caeterum desperantes de isto omnes in communi aggressi sunt dominum Gotsalkum, hunc fratres eligunt, inde obedientiae lora constringunt, quibus non erat fas resistere viro humili et mansueto et maxime ordinationi Divinae, qui tandem cum fratribus sibi designatis destinatum arripientes iter pervenerunt Moguntiam, ubi dominus Daniel consecrandus eos expectaverat, sed jam consecratus recesserat. Reliquerat autem in expectatione eorum quosdam alios cum equis sufficientibus, in quibus eum sequerentur, quos prima nocte superventus sui videntes contentionem inter se habuerunt, quis quem equitare deberet. Cum ecce fures de nocte contentionem diremerunt et sublatis equis fere omnibus contentionis simul et equitationis finem fecerunt. Mane facto nihil invenerunt in manibus suis et dici non potest, quanto labore et miseria pedestri itinere media hyeme post natales dies per immanissimas nives Pragam usque et in Strahow pervenerunt. Adventus eorum circa festum sanctorum Fabiani et Sebastiani.

⁶ Cf. Ps 21, 22: Salva me ex ore leonis et de cornibus unicornium exaudi me.

⁷ Cf. Sir 45,1.

Cum in crastino die, videlicet beatae Agnetis, abbas Godsalkus rogatus dicere verbum Dei inter alia, quae intulit, verba quoque beati Ambrosii ad se traxit et alludens materiae secundum tempus conversionis suae, ita locutus est dicens: „*Beata*,“ inquit, „*virgo Agnes, cujus hodie solemnia colimus, 13. aetatis anno mortem perdidit et vitam invenit, ego autem eosdem vitae habens annos verso vice vitam perdidit et mortem inveni.*“ Annos vitae appellavit illos, ex quo caeperat vivere Deo, non eos, quos in vanitate saeculi consumpserat, quorum tamen omnium summa poterat esse circiter 33 anni. Itaque transacta in Strahow aliquali temporis mora comperiunt ibi certa relatione, quod locus evocationis eorum non sit vacans, quod ad introitum eorum oporteat ejici antiquos habitatores ejus. Hoc illi aegre ferentes referunt ad episcopum Danielelem, quibus ille tale fertur dedisse responsum: „*Non propter vos*,“ inquit, „*ejiciuntur, sed propter excessus suos, cum etiam, si vos non essetis, mallet potius ibi lupos ullulare, quam tales habitare.*“ Ita episcopo perseverante in sententia fit illorum exterminium et nostri succedunt eis usque in hodiernum diem. Sic contigit et tali ordine processit illorum ejectio et istorum introductio, utrum bene vel male non est mei iudicii, sed episcopus viderit. Unde si quis ignorat, quid juris habeat Pragensis episcopus in Siloënsi ecclesia, sciat, quod sicut in aliis ecclesiis jus dioecesanum, ita et in Siloënsi vendicat sibi jus patronatus, quod accidisse creditur ratione concambii, ex eo videlicet, quod dominus Otto Pragensis episcopus duci antiquo Zobezlao dedit Podywin in concambio pro Siloënsi circuito.

Porro fratres nostri Siloënses locum, sicut dictum est, ingressi, credi non potest, quantam deinceps famem, quantam penuriam omnium rerum pertulerint, quia et monachi, qui depulsi erant, tanquam ex industria cuncta distraxerunt, omnia consumpserunt, nihil minus fecerunt a vastitate hostili nisi hoc solum, quod ignem non miserunt in moenia. Episcopus quoque Daniel, qui eos introduxerat, nihil unquam misericordiae fecit in eos, quo illis eleemosynam impenderet, tanquam hoc solum satis esset, quod eos in vacuam miserat possessionem. Sed *qui pascit volatilia caeli*,⁸ non deseruit humiles servos suos, sed pavit eos primo per eleemosynam pauperum, dehinc et quam maxime per dominum Henricum Olomucensem episcopum, cujus supra mentionem habui. Qui cum Dominicum Natalem celebraturus esset in Jenikow intellecta patrum istorum paupertate per fratres, quos abbas Godsalkus ad eum direxerat, illico misericordia motus apparatus suum, quem ibi copiosum habebat, totaliter transmisit eosque abundantissime recreavit. Fecit hoc semel et saepius. Sed talem amicum tanquam fidum solatium mors inimica praeripuit, nam mortuus est proxima aestate VII. Kal. Julii *plenus operibus bonis et eleemosynis*.⁹ Qui agens in extremis binas ex ebore tabellulas alteram cum imaginulis pulcherrimis opere sculptorio, alteram vero cera impletam et tanquam ad scribendum paratam misit domino Gotsalko in signum et memoriale sincerissimae amicitiae commendans animam nec non et obitum suum in manus et orationes suas et suorum. Cum quibus et scripsit duo paria literarum, quae hic subjungere dignum duxi.¹⁰

Gotsalko, domino et fratri venerabili, de Siloa abbati, Henricus miser et infirmus. In manus vestras commendo spiritum meum, quia juxta voluntatem divinam vehementi infirmitate afflictus morti nos appropinquasse cognoscimus. Fraternitatem vestram, quam erga quosque humanitatis officia non segniter impendere non ignoramus, humiliter et obnixè petimus, ut etiam jugem nostrae peccatricis animae memoriam in orationibus vestris faciatis.

⁸ Cf. Mt 6, 26: Respicite volatilia caeli quoniam non serunt neque metunt neque congregant in horrea et Pater vester caelestis pascit illa nonne vos magis pluris estis illis.

⁹ Cf. Act 9, 36: In Ioppe autem fuit quaedam discipula nomine Tabitha quae interpretata dicitur Dorcas haec erat plena operibus bonis et elemosynis quas faciebat.

¹⁰ Cf. CDB I, p. 170, num. 165; CDB I, p.170-171, num. 166.

Domino Godsalko, Siloënsi venerabili abbati, caeterisque fratribus in Christo dilectis Henricus miser et infirmus, si quid valet miseri et infirmi oratio. Quoniam Divinae Majestatis pietas secundum suam propitiationis clementiam carnem nostram suae visitationis flagello castigans castigavit, nec tamen adhuc morti tradidit, vestrae sinceritati, in vobis prae caeteris mortalibus animae nostrae plurimum spei habentes significare non distulimus. Et quia ex apostolico eloquio: *quem diligit Pater, corripit, flagellat autem omnem hominem, quem recipit*,¹¹ humilitati nostrae non modicum solatii subintrat, sive pristinae incolumitati restituamur, sive secundum coelestis voluntatis, cui nemo resistere potest, placitum separemur a corpore, ut in sanctitatis vestrae orationibus memoriam nostri licet peccatoris habere non obmittatis, suppliciter et obnixè deprecamur.

Hic est Henricus, qui et Zdiko, septimus ecclesiae Olomucensis episcopus, flos episcoporum illius temporis, vir acceptissimus Deo et notissimus in utraque curia, videlicet papae et imperatoris, columna et lucerna Bohemiae atque Moraviae in diebus suis, cui merito religionis et honestatis suae Moravia similem non habuit episcopum. Cujus auxilio et consilio, sicut supra dictum est, fundata est Strahoviensis ecclesia nec non et Litomyslensis, quam appellavit Montem Oliveti, insuper et Gradissensis in Olomucz restaurata per ordinem nostrum, quem illic introduxit. Cujus eleemosynas enarrabit non modo Siloënsis, sed etiam omnis ecclesia sanctorum. Praefuit autem ecclesiae sanctae Dei pastor et episcopus annis viginti quatuor et beato fine dormivit cum patribus suis sepultusque est in ecclesia Montis Syon, sicut semper optaverat. Pro cuius felici commemoratione abbas Godsalkus solemne servitium instituit fratribus suis in anniversario ejusdem non solum in his, quae sunt ad Deum, sed etiam in carnalibus, verbi gratia medone, piscibus, albo pane et hujusmodi. Cujus anima requiescat in pace, amen.

Facta rememoratione memorandi antistitis occasione Godsalki abbatis revertor, unde digressus eram, dicturus de vita ipsius nec non et de morte pretiosa, quod ille dedit, cui fideliter servivit. Parum est, quidquid de vita ejus supra dixi, parum quidquid modo addidero. Qui ab utero matris suae baptismalem tunicam conservasse creditur immaculata, qui, ex quo portum monasterii adiit, a prima devotione nunquam refriguit, sicut heu multi faciunt, qui charitate Christi vulneratus et cantando canticum graduum ibat semper proficiendo de virtute in virtutem. Omnibus diebus vitae suae ad omnes horas diei et noctis primus fuit et ultimus in choro non dormiendo vel dormitando sicut multi, sed vigilando et vigilanter cantando in psalmis Domino. Qui praeter canonicum cantum horas sanctae Trinitatis nec non et sancti Spiritus nunquam omittebat, insuper poenitentes psalmos cum lytania et 15 gradus cum vigiliis 9 lectionum nec non commendationem majorem tanquam quotidianam synaxim usitabat. Labori manuum nunquam se subtraxit, in quo supra modum, supra virtutem miserum corpus affligens, nunquam quievit vel sedere, cum fatigatus esset, vel bibere, cum exaestuatus esset etiam aliis bibentibus, non tantum in prandio et in coena et hoc ipsum valde tenuiter. Post vesperas hyemales et collationem aestivalem non loquebatur alicui verbum, nisi forte magna esset necessitas et tunc stando et breviter, verum a completorio usque post capitulum non vidimus eum aliquando locutum nisi forte duabus de causis, quarum prima fuit in articulo alicujus morientis, altera in exhortatione confitentis, hoc est cum quis sibi confiteretur peccata sua. Quam exhortationem dici non potest, quanta fecerit lenitate, verborum mansuetudine, cordis pietate, misericordia ineffabili. Qui quemlibet prolapsus, sed penitentem non gravavit penitentia numero annorum computata

¹¹ Cf. *Hbr* 12, 6: Quem enim diligit Dominus castigat flagellat autem omnem filium quem recipit.

secundum rigorem canonum, sed euangelicam penitentiam: *Vade et amplius peccare noli*¹² semper in ore, semper tenuit in corde.

Missarum sollempnia inpretermisse frequentabat et infra quadraginta annorum curricula numquam diem pretermisit ex industria, sicut ab ipso et ab aliis comperi, in quo non victimaret Filium Patri. Huic operi Divino ita tradiderat cor suum, ut sive domi sive foris nullo umquam commodo vel incommodo, negotio vel ocio revocaretur ab hoc proposito, quin omni die introiret ad altare Dei, qui letificabat iuventutem eius, mactaturus ibi vetustatem suam. Quod in magnis itineribus socii eius non expectantes, quandoque precesserunt, quos ipse postmodum secutus e vestigio usque in hospitium Domino dirigente vias eius, sepe precessit eos, qui eum precesserant. Cui erat iugis consuetudo semper in mane celebrare post primam nisi tantum in summis festivitibus et tunc in conventu post terciam at in itinere, ubicumque noctasset, ibi celebrabat, vel si ecclesia defuisset, capellani eius precedebant et in proxima ecclesia, quę occurrisset, ei preparabant. Proinde ferebatur cum eo viaticum altare cum omni apparatu ad missam pertinente, ut sicubi forte vel ecclesia non esset, vel ara consecrata defuisset, pro hoc tamen non careret deificis sacramentis, in quibus beneplacitum erat Deo et Spiritui eius.

Quod opus sanctum si quandoque cogereur omittere, cogente illusionem nocturna tristabatur admodum et illa die inquietum erat cor eius, donec sequenti luce statim rediret in id ipsum. *Invenerat sane preciosam margaritam, quam venditis omnibus compararat*,¹³ cuius desiderio mundi huius desideria calcaverat tamquam stercora. Pro hac retinenda volebat habere cor suum liberum nonmodo ab odio et invidia sed etiam ab ira et memoria iniuriarum. Verum complexio ipsius talis erat, quod facile movebatur et in modum straminis incandescebat, sed ira eius fuit momentanea, non diuturna, *non occidit sol super eam*,¹⁴ nec apud eum pernoctavit. Norunt omnes, qui eum noverunt, quod multus fuit ad ignoscendum, quod facile dimisit graves etiam excessus, dummodo ille, qui peccaverat, prostratus diceret: „*Domine, peccavi.*“

Quam bene convaluerat apud eum sermo Apostoli dicentis: *Mortificate membra vestra*, etc.¹⁵ Abdicata quippe omni carnis cura, ex quo ad conversionem venit, carnem non comedit, balneis non est lotus, pellicio et femoralibus non est indutus, sed neque usum habuit aut molliorum aut lautiorum escarum pre minimo quolibet fratrum suorum. Ad hec ieiunabat bis aut ter in sabbato in pane et aqua necnon et in vigiliis sanctorum sollempnibus, quod sciens in via se non posse implere tum fatigatione corporis, tum etiam importunitate petentium, cum sciret imminere iter, preveniebat et cumulatis ieiuniis corpus miserum attenuabat. Positus in itinere non dormivit super culcitra, non est usus linteamine, non equitavit in scapulari vel cuculla ob relevandum aliquando nimium calorem, sed semper in cappa, non solvit umquam ordinis ieiunium aliqua necessitate vel alicuis instantia nisi forte precipiente aliquo prelato et tunc prandebat non in vicio gulę, sed in meritum obedientię.

Reversus de via domum, si hospitem secum haberet autenticum, comedebat in caminata, sed non dormivit, recubans in ecclesia nobili illo suo stratu, videlicet super pellem ursinam et mattam, super quibus non iacens, sed

¹² Cf. *Io* 8, 11: Quae dixit nemo Domine dixit autem Iesus nec ego te condemnabo vade et amplius iam noli peccare.

¹³ Cf. *Mt* 13, 45-46: Iterum simile est regnum caelorum homini negotiatori quaerenti bonas margaritas inventa autem una pretiosa margarita abiit et vendidit omnia quae habuit et emit eam.

¹⁴ Cf. *Eph* 4, 26: Irascimini et nolite peccare sol non occidat super iracundiam vestram.

¹⁵ Cf. *Col* 3, 5: Mortificate ergo membra vestra quae sunt super terram fornicationem immunditiam libidinem concupiscentiam malam et avaritiam quae est simulacrorum servitus.

sedens aut stans vel certe procumbens, in oratione sompnum capiebat, quantum naturę satis erat. Mansi apud eum puer septem fere annis ante obitum eius, quibus non vidi eum in alio stratu, quo et ante me multis annis usus fuit, sicut illi perhibent, qui eum ab inicio noverunt.

Et quia, *quod caret alterna requie, durable non est*,¹⁶ pro hac assiduitate standi, sedendi, procumbendi cum nulla requie corpus miserum refoveret, infirmata sunt genua eius, pedes etiam et crura grandi inflatione intumuerunt. Quam plagam homo Dei tamquam flagellum Patris patienter sustinuit et omnia committens Divine providentię nullam umquam medicinam apposuit. Preter has et alias animi virtutes fuit et aliud in eo insigne martyrii mirabile quidem in oculis nostris, sed non imitabile. Afflixit se frigore spontaneo et vehementi, adeo ut nec yeme qualibet aspera umquam se nocte calefaceret, videlicet a completorio usque post capitulum vel certe post terciam continuatam cum capitulo, cum tamen esset tenuiter vestitus carens, sicut supra dixi, pellicio, femoralibus, nocturnalibus calceis, contentus diurnalibus, qui tamen erant sine corrigiis, et laneum pannum ferebat in capite pro pilleo duplicatum. Quod nos videntes merito mirabamur, qui habentes stubam tota nocte calidam, sicut est moris Syloę, insuper et melius vestiti nichilominus tamen nocte sicut die, quotiens libuit, calefactorium intrabamus.

Nec tacendum reor, quod inter alias spirituales gratię dotes lectioni vacabat Di-vinorum librorum omnibus horis, quas a choro et a labore manuum vacuas habebat, a quo studio si quis eum avocaret, dicebat sibi fieri non minorem iniuriam, quam fit famelico, cum aufertur ab eo panis. Lectioni Divine continuaverat meditationem sanctam, ex quibus edificabatur in timore Dei et consolatione Spiritus sancti replebatur. Ex his profecerat in theologia supra multos, qui magistri videbantur in litteratura, et multum sapiebat in Divina Pagina, quamvis eius sapientia destituta eloquentia verbis affluentibus non posset aperire se ipsam.

Dicebat de ipso sepius dominus Cyprianus, bonę memorię Wratyzlaviensis episcopus: „*O si esset,*“ inquit, „*dominus Godscalcus ita eloquens, sicut est sapiens! O si eloquentia suffragaretur eius sapientię!*“ Norunt omnes, qui sermones eius vel legerunt vel audierunt, quam fundatus fuerit, subtilis et acutus, in tractatibus Divinorum eloquiorum plenus sed minime planus ita, ut quandoque in Steinued, quandoque in Stragou cum sermonem edidisset, auditores eius dicerent: „*Iste homo locutus est Deo et sibi, nos eum non intelleximus.*“

Proinde sicut beatus Gregorius inter fialam et cyatum distinguit, assignans fialam esse exuberantem doctrinam, cyatum vero parvam et interclusam, sic iste, de quo sermo est, fuit in domo Domini vas sanctum, vas mundum, vas plenum sapientia, qui etsi non habuit fialam exuberantis eloquentię, sed non caruit cyato salubris doctrine.¹⁷ Verbum enim Dei usque ad ipsam suam egritudinem inpretermisse alacriter et fortiter sive domi Syloę sive Lőnewic aut ubicunque fuisset, omnibus dominicis et celebribus diebus [praedicavit] imitans et in hoc beatum Augustinum, quem similem fecit Dominus in gloria sanctorum. Porro de lectione hoc solum adhuc addo, quod ex quo eum agnovi, semper studere vidi quam maxime in canonibus ęuangeliorum, hoc est in libro, qui dicitur *De quatuor unum*, insuper et libros sancti Bernardi Clareuallensis abbatis frequenti lectionis usitabat. Ex his et huiusmodi ortis colligebat flores morum, spicas bonorum operum, herbas salubres inimicas serpentibus, spirantes odorem vitę et disciplinę.

¹⁶ Cf. Ovidius, *Heroides* 4, 89: Quod caret alterna requie, durable non est.

¹⁷ Cf. Gregorius Magnus, *Homiliae in Evangelia* VI, 6: Per phialas quippe doctrina exubernans, per cyathos vero parva adque angusta designatur scientia.

Iam vero de disciplina eius quid dicam, in quo totum disciplinatum, totum insigne virtutis et forma perfectionis? Sed ut taceam de interiore homine, cuius pulchritudinem et fortitudinem mores ipsius et vita locuntur, suum exteriorem gessit uno modo et ipso decentissimo ita, ut nemo in eo reperiret, quod reprehendere posset. Immo quid non edificans in eius incessu, aspectu, habitu, vultu? Etenim *qui non peccavit in verbo, hic perfectus est vir.*¹⁸ Sed quis umquam audivit ab ore ipsius verbum ociosum sive nutum, etiamsi diligenter adverteret? Quis umquam vidit vel manum frustra moventem? Proinde fuit omnino serius, sed non austerus. Remissus iterdum, numquam dissolutus. Quietus aliquando, numquam ociosus.

A die primo conversionis suę usque ad extremum vitę sine proprio vixit in ipsa etiam abbacia. Non portavit aliquando clavem, non habuit cistellam, non redditum, non censum sibi specialiter attinentem, sed contentus semper communi vita et mensa, cum iturus aliquo longe vel prope indigeret sumptibus, officiales sui sibi providebant. Non fuit in victu, non fuit in vestitu, in quo potuisset inter ceteros fratres dinosci taliter et in tantum, cum maior esset, humiliavit se in omnibus. His et huiusmodi studiis homo Dei deditus gubernabat Syloensem et Luniwicensem ecclesias magisterio sanctitatis, in quibus, quod predicavit verbo, anticipavit exemplo et fecit multa opere, quę alii non attingerent imitatione.

Sane a primordio adventus sui huc in Boemiam secutę fuerant eum de Dōnewalt Coloniensis diocesis sorores bonę atque religiosę cum deputata custodia virorum bonorum, quas in Lunewic locavit, diligenter clausit et omni disciplina informavit. Quarum longum exilium, voluntaria paupertas et religiosa conversatio erat tunc presentibus bonus Christi odor et odor vitę in vitam est hodie et erit usque in seculum secuturis pia recordatio antiquę venustatis, ut sequantur earum vestigia, quę voluerint participari cum eis in gloria. Ex his sororibus auctore Deo cooperante abbate Godsalco emanavit primus coventus Bernicensis ecclesię, sicut de Syloe Iarossensis, quibus in locis sunt usque hodie hic mulieres, ibi viri Domino servientes et primi pastoris sui vestigiis pro modulo suo inherentes. Ceterum hec duo claustra inchoata sunt ab eo in dimidio dierum suorum, verum Cunicensem ecclesiam circa finem dierum suorum, hoc est triennio ante mortem suscepit, sed ultimo vitę suę anno conventum sororum transmisit.

Post quarum emissionem menses quatuor et dies decem supervixit, sicut hec supra in loco suo plenius digessi. Igitur ultimo vitę suę anno cepit homo Dei plus solito languescere, ambulando deficere nunciisque precurrentibus vicinam mortem presentire. Cuius interior homo de exterioris ruina quodammodo fortior infirma membra cogebat servire spiritui exigens ab eis non minus quam antea in laboribus, in ieiuniis, in vigiliis et ceteris huiusmodi. Ad hec probanda unum de multis insero argumentum. Estate, quam Syloe fecit ultimam, noluit carere, quin iret ad messem post fratres suos, cumque in via deficeret ac per hoc sepius resideret, conversus ad me, qui eum more capellani sequebar, ita prorupit in verba: „*Estimo*,“ inquit, „*te fore ultimum capellanum nostrum.*“ Cui cum responderem: „*Domine, quomodo ultimum, utrumne tempore vel merito?*“ Ilico respondit: „*De tempore*,“ inquit, „*loquor, quod te inveni ultimum resolutionis meę ministrum.*“ Interea causa extitit, qua Cunicensem visitaret ecclesiam, quia sorores illę nuper emissę presentiam ipsius lacrimabiliter expetebant, quam eis et ipse affectuose promiserat.

Profecturus ergo in die beati Nicolai celebravit mane ante lucem non quidem sua voluntate, sed meo necnon et fratris Amlungi errore, qui me a sompno excitaverat, cum putaret diescere. Peracta missa valefaciens omnibus

¹⁸ Cf. Iac 3, 2: In multis enim offendimus omnes si quis in verbo non offendit hic perfectus est vir.

et tamquam ultimum valedicens, profectus est primo in Lunewic, deinde per Kynou et per Moraviam in Cunitz. Ubi commoratus paucis diebus consolatur exilium fratrum suorum et sororum. Unde mox progressus Iarossensi et Bernicensi ecclesiis filiabus suis gratiam suę visitationis similiter impendit. Deinde revertendo domum divertit in Betov ad nobiles quosdam, qui ei magnum honorem impendebant, cuius presentiam diu desideraverant. Divertit etiam ad episcopum Olomucensem nomine Pelegrimum, qui tunc morabatur circa marchionem Moravię Cunradum, qui et Otto dicebatur, consecraturus eidem ecclesiam in villa, quę vocatur Dassyce. Hii sanctum virum tamquam angelum Dei excipientes et optime tractantes, in infirmitati eius debitis fomentis subvenire gestiebant, sed ille nullomodo acquiescebat. Qui ambo principes dudum ei noti, dudum devoti extiterant, magis autem marchio, qui ubi copiam sui habere potuit, ex eius ore verbum vitę libenter audivit. Similiter et in Boemia, quotquot erant duces, episcopi, barones in tempore suo, magna eum colebant reverentia, ut ei quoque recte aptetur, quod de quolibet iusto legitur: *Glorificavit eum Dominus in conspectu regum et magnificavit eum in timore inimicorum*, etc.¹⁹ Ceterum ut ad ordinem redeam narrationis, postquam devictus multa prece predictorum principum apud eos demorando Natales dies egisset, tandem dimissus Lunewic deducitur et circa Epyphaniam Domini, hoc est post quintam egressionis suę septimanam, eo regreditur, languens graviter et magis infirmus, quam exierat.

[†Summum aegritudinis suae incommodum erat vomitus jugis et pene continuus, quo prius quidem alimenta ejecit, quamdiu aliquid comedit, deinde cessantibus cibis humores nigros evomebat, qui sibi grave martyrium et nobis intuentibus triste praestabant spectaculum. Dictum est superius, quod multis annis ante mortem suam inflatus esset pedes et crura, sed modo consumptis carnibus et exhaustis humoribus remanserat tantummodo pellis et ossa.]

Ubi morbo increscente quadam die subito deficiens cepit anhelitum trahere tamquam iam moriturus, quod seniores Syloensis ecclesię comperientes, scilicet prior Cunradus, Arnoldus, Christianus, me pariter assumentes, venerunt et invenerunt eum paulisper refocillatum. Tunc illi visitato eo et consolato consolati et ipsi non mediocriter redierunt ab eo domum me remanente ad preceptum eius ad cooperandum ei tum in missis et horis, tum in omni obsequio temporali vel spirituali, quod et feci, quantum potui, usque in finem. Interea dominus Albertus, bonę memorię Stragoviensis abbas, vir sane probus et valde idoneus, audiens infirmari coabbatem suum Godscalum venit ad eum in Lunewic et videns hominem nimis exhaustum carere iam prope modum sicut edulio ita et appetitu edendi multa elegantia verborum suasit ei corpus reficere lautioribus cibis, hoc est esu carniū, sed cum non persuaderet, tunc precepit ei auctoritate Dei et sanctorum patrum et sic primo acquievit. Cum ergo huiusmodi escę sibi apponerentur, primo quidem visu abhorruit, deinde appositam sepius revocans manum ostendebat sese non gulę satisfacere sed obędientię. Unde et dicebat se quandoque peccasse magis in pisa, quam modo in carne, significans vicium concupiscentię ibi aliquando affuisse, hic omnino defuisse. Qui paucissimis diebus tali usus esu non tam edendo, quam aut gustando aut ius sorbendo, cum in nullo melius haberet, conversus ad nos, qui ei ministrabamus, ita est locutus: „*Videtis*,“ ait, „*quia nihil proficimus, en satisfeci charitati vestrae non in concupiscentia gulae sed in meritum obedientiae. Sed quia voluntate Dei agitur, quod caro nostra modo non juvatur, sinite me jam carnis curam transferre ad spiritum.*“ Haec dixit et carnis epulum postmodum nec videre voluit. Verum inter haec, quis putas, fuerit affectus in nobis videntibus aegrotare patrem

¹⁹ Cf. *Sir* 45, 2-3: Similem eum fecit in gloria sanctorum et magnificavit eum in timore inimicorum et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum et iussit illi coram populo suo et ostendit illi gloriam suam.

nostrum et talem patrem, qui per evangelium omnes nos genuit. O quam dulce illum videre, quam dulce assistere et ministrare illi! O quam non darem pro aliquo emolumento temporali partem ministerii, quod sibi ultimum impendi!

Quis enim digne prosequatur ingentem luctum, miseriam et calamitatem sororum, quibus afficiebantur super dilecto patre suo, quem post Dominum unicum habebant solatium? Inter has erant quaedam cognatae nec non et filiae sororum ejus prae aliis sicut diligentes ita et condolentes, quarum in numero quaedam Juditha filia germanae suae, germanitate spiritus affinior quam carnis, sicut viventi convixerat, ita morienti quodammodo commoriebatur. Quae omnes muris separatae ab ejus aspectu pariter et affatu pro magno habebant solatio, quod nos inter eum et eas medii deferebamus eis ab eo benedictionem et referebamus diversa medicamenta et adhibentes fomenta rogabamus saepius, ut aliquid gustaret. Ad quod ille respondit: „*Sine causa,*“ inquit, „*haec, sed facio charitati vestrae, quidquid injungitis.*“ Sciebat enim imminere tempus migrationis suae, nam in ipsa infirmitate sua per visum audivit vocem oraculi coelestis ita dicentis: *Venite, ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei Jacob.*²⁰ Et rursus in alia nocte sic: *Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.*²¹

Alia quoque visione per revelationem Domini ostensum est ei palatium mirabile pulchritudine, altitudine incomparabile, in quod ascendebant distinctis gradibus licet difficilibus, beatorum multitudo secundum, quod scriptum est in Psalmo: *Illuc enim ascenderunt tribus, etc.*²² Is autem, cui haec domus ostendebatur, ut ascenderet in eam, videns, quia gradus sunt difficiles et longe ab invicem positi, ascendere desperavit diffusus suis viribus et meritis. Cum ecce sanctus Bernardus hilariter ei apparebat et duos baculos, quos cruccas vocant, exhibuit, quibus suffultus secutus est eum intra jucundissimum palatium, ubi vox exultationis et salutis, ubi sonus epulantium sicut laetantium omnium. Porro in dextra parte hujus palatii apertura ingens visa est ei in modum arcus testudinati, per quam, quotquot erant de ordine Cisterciensi, intraverunt in splendidissimum domicilium, aliis alias locatis secundum diversitatem mansionum in domo patris. Vidit haec ille non oculo carnis, sed in spiritu, vidit in extrinseca domo, ubi et sermonem memorati abbatis audire gestiebat et ecce idem Bernardus per manum apprehendens eum secum duxit, secum collocavit in medio Cisterciensium. Ubi taliter cum talibus collocatus putabat se frigus aliquantulum pati, sicut postmodum ab ipso audivi, sed unus assidentium pellibus valde bonis eum texit sicque ab eo frigus fugavit.

Haec est visio abbatis Gotsalci, quam ego credo esse authenticam et divinitus sibi ostensam. Hanc moriens literis inditam direxit ad capitulum Cisterciensium, expetens fraternitatem eorum, quam et accepit. Et ecce hoc est exemplar epistolae:

Sanctae Cisterciensis ordinis universitati frater Gotsalcus, vetustissimus veterum abbatum Bohemiae et Moraviae eorum, sicut aquila renovari meritis et precibus. Quod vivens non praesumpsi, jam moriens appeto, vestro videlicet desideratissimo associari collegio. Ad hanc confidentiam quadam visione me animatum vestra scire dignetur sanctitas, in somnis enim nuper me videbam ductum ad quoddam magnum ac mirificae fabricae aedificium, in quod, quia gradus difficiles erant eo, quod longe ab invicem positi essent, ascendere desperavi. Cum ecce subito flos et gemma ordinis vestri sanctus Bernardus, quem nunquam in carne videram, hilariter

²⁰ Cf. Is 2, 3: Et ibunt populi multi et dicent venite et ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei Iacob.

²¹ Cf. Ps 121, 1 (iuxta LXX): Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi in domum Domini ibimus.

²² Cf. Ps 121, 4 (iuxta LXX): Illic enim ascenderunt tribus tribus Domini testimonium Israhel ad confitendum nomini Domini.

apparuit et instrumenta duorum baculorum, quos cruccas vocant, ostendit, quibus suffultus eum intra jucundissimum palatium secutus sum. Porro in dextra parte hujus palatii ingens apertura in modum arcus testudinati visa est mihi, per quam, quotquot erant ordinis vestri, introiverunt in splendidissimum domicilium, mihi autem in extrinseca domo ista cernenti et sermonem venerabilis abbatis audire cupienti, ipse me homuncionem per manum suam apprehendens secum duxit ac secum collocavit in medio conventus vestri. Per hoc quid aliud intelligam, nescio, nisi vestrae benignitatis benevolentiam, per quam in vestri ordinis consortium, quem semper dilexi et quantum salva obedientia poteram, imitari conabar, admisceri exopto. Unde vestrae sanctitatis pedibus provolutus obnixè deprecor, ut non meae parvitatìs merita sed vestrae pietatis considerantes viscera in vestrum me consortium admittere dignemini.

Haec de visionibus ejus breviter perstrinxi, ut insinuarem eum suum quoque praesciisse obitum, quibus id solum adjicio, quod ab ore ipsius audivi, cum adhuc sanus esset, dicebat enim, quia priusquam convalesceret in timore Dei, priusquam virtutes duceret in habitum, si quando forte dormitaret animo, si quando lassesceret in sancto studio illico per visum aliquis defunctorum, quem nosset vitam suam bono fine terminasse, sibi apparebat et redargutum ad normam rectitudinis reformabat. Scio etiam ex multorum relatione, quia in diebus juventutis suae interior ille habitator pectoris sui postulabat ex eo gemitibus inenarrabilibus et flebat vehementer, tum in missis, tum in aliis orationibus ac postquam senuit, siccatus est fons lachrymarum manente tamen eadem devotione.

Sed his omissis revertar ad historiam aegritudinis suae nec non et mortis pretiosae, qua *glorificavit eum Dominus*.²³ Advenit festum Purificationis Mariae, in quo languido nostro tantam gratiam Dominus contulit, ut praeter solam processionem, quam sequi non potuit, missam, quam eatenus ministro se sustentante difficillime legendo celebraverat, tunc solemniter decantaret, sorores propria manu communicans, sermonem faceret licet heu ultimum in conventu fratrum et sororum, in quo magnam aedificationem audientibus exhibuit. Thema sermonis fuit: *Homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon etc.*,²⁴ in quo fecit collationem quandam de sancto Simeone ad suam personam, sicut legerat beatum Gregorium fecisse in sanctum Job dicens, quod nemo possit magis intelligere affectum infirmi quam infirmus, senis quam senex, dolentis quam is, cui est in doloribus experientia magistra, et multa in hunc modum, quae modo non amplius recolo. Exinde 11. die fuit quinquagesima et hujus diei missa, videlicet *Esto mihi*,²⁵ sibi extitit ultima, quam celebravit solito difficiliter in magna defectione corporis sui duobus hinc inde sustentantibus, quorum unus ego, alter Marsilius, qui postmodum fuit abbas Siloë.

Hic nota lector, quanta fuerit in eo vitae sanctitas, vivacitas fidei, animi fortitudo, qui a festo beati Nicolai usque in hanc quinquagesimam languens et deficiens, ne uno quidem die pretermisit immolationem divini sacrificii, servans fortiter in infirmitate virtutem, quam sanus et incolumis divino munere obtinuerat. Sane peracta ultima et finali missa, sicut dictum est, ter in via resedit redeundo ad stratum suum, de quo postea non surrexit nisi sublevatus alienis manibus. Deinde feria II. et deinceps tote septimana usque in sabbatum mane supervixit, et qui missam celebrare non potuit, omni tamen die communicavit. Eadem secunda feria sorores super

²³ Cf. *Sir* 45, 3.

²⁴ Cf. *Lc* 2, 25: Et ecce homo erat in Hierusalem cui nomen Symeon et homo iste iustus et timoratus expectans consolationem Israhel.

²⁵ *Introitus dominicae quinquagesimae, cf. Ps* 30, 3 (*iuxta LXX*): Esto mihi in Deum protectorem et in domum refugii ut salvum me facias.

incommodis eius valde dolentes supplicant ei per fratrem Marsilium, quo ad hostium claustrum accedat et eis ultimum valedicat. Quod cum pie annuisset, deductus est inter manus nostras, per viam licet brevissimam bis defecit et tociens pausavit. Dehinc tercio conatu veniens in claustrum, postquam est in sede locatus, ilico fuit exanimatus, trahens ultimum spiritum tamquam iam moriturus. Quod cernentes hii, qui presentes erant, festinaverunt eum inungere per manus domini Manduini prioris et hoc facto post pusillum relevatus est, confessionem publicam dixit, sicut apud nos moris est, in audientia fratrum et sororum amare flentium et sic ad lectum reportatur.

Quatuor adhuc dies restabant usque obitus eius, in quibus diligentem habuit tractatum cum senioribus suis de successore, cuius erat consilium super dominum Petrum priorem prius in Lûnewiz, sed tunc in Kvniz. Verum cum ille inexorabiliter recusaret, consensus in dominum Ottonem, non quod valde ydoneus, sed quia tunc in illa professione non esset melior. Qui etiam cum venisset ad visitandum eum, recedenti fertur ita dixisse: „*Sicut fuit cum Moise,*“ etc.²⁶ Litteras quoque superiores a domino Petro dictatas hoc spatio dierum fecit sibi presentari, vidit, legit, correxit et cum esset premortuus in ceteris membris, pollebat tamen integro aspectu atque auditu, insuper et expedita loquela usque in horam obitus sui. Sexta feria, que in hac luce sibi extitit ultima, ultimam percepit communionem, filiis suis post finalem sibi factam confessionem tunc ad se intransibus propriis benedixit benedictionibus.

Post hec omnibus egressis cum solus assisterem, mihi quoque benedixit sollicite suadens ea, que Dei sunt et que pertinent ad salutem anime, cum tali fine verborum, ut diceret: „*Dilige,*“ inquit „*decorem domus Dei*“²⁷ et *opponere murum pro domo Israel.*“²⁸ Moveor ad lacrimas, cum recordor lacrimarum mearum, quas tunc fudi ad verbum exhortacionis eius. Quo facto VI. feria mane deinde circa horam nonam levantes eum more infirmantium super sellam, ilico in tantam venit mentis inopiam, ut eadem hora crederemus exspiraturum. Sed post breve refocillatus est et in se reversus edidit hunc versiculum: „*Nescio, quid metuum, metuum tamen omnia merens.*“²⁹ Sequentem noctem duximus insomnem nos foris circa eum, sorores intus psalmis, ymnis, letaniis, que morientibus dici solent, cum fletu sepius et lacrimis repetitis deducentes et conducentes patrem agonizantem et iam iamque repatriantem. Facto itaque mane sabbati duo ex fratribus eius, Marsilius scilicet et Willhelmus, missam pro eo in honorem sanctę Marię semper Virginis decantaverunt. Quod cum ei predictus Marsilius indicasset, inclinato capite gratias egit et ita respondit: „*Bene,*“ inquit, „*fecistis.*“ Cumque sorores misso nuncio instarent, ut etiam tunc communicaret, sicut eactenus fecerat, humiliter renuit ita dicens: „*O quam libenter, sed non presumo, scilicet pre nimia debilitate.*“ Quem ego videns iam in extremis agentem affatus sum ita dicens: „*Domine,*“ inquam, „*ecce, hora, quam semper expectastis, modo levate caput vestrum, ecce, appropinquat redemptio vestra.*“ Ad quod ita respondit: „*O utinam!*“

Inter hec et huiusmodi, que brevitatis causa transeo, venit hora tertia et infra actionem missę duo priores Manduinus Lvnewicensis et Cundradus Syloensis ceterique fratres nostri, qui mecum presentes fuerunt, videntes eum iam itinere suo pergere ad Dominum levaverunt eum de lecto super cilicium cinere aspersum. Quo facto sancta illa anima carne soluta est. Cuius beatum spiritum carnis vinculis absolutum multi ex circumstantibus audierunt in modum avincule dulci modulasse iubilo atque ab ore ipsius aeris alta penetrasse. Post hec parantur

²⁶ Cf. *Ios* 1, 5: Sicut fuit cum Mose ero et tecum non dimittam nec derelinquam te.

²⁷ Cf. *Ps* 25, 8 (*iuxta LXX*).

²⁸ Cf. *Ez* 13, 5: Non ascendistis ex adverso neque opposuistis murum pro domo Israhel ut staretis in proelio in die Domini.

²⁹ Cf. *Ovidius, Met.* VII, 68: Siquid metuum, metuum de coniuge solo; ibidem III, 281: Metuo tamen omnia.

exequie solito quidem more, sed ei utpote patri ampliori devotione, corpus etiam indutum non sacerdotalibus, sed sui habitus indumentis defertur in ecclesiam, missarum sollempnia rite celebrantur. Quibus completis et post egressionem nostram clausis ianuis fit copia sororibus accendendi ad feretrum, ubi quid egerint, quibusve lamentis dolori suo satisfecerint, manet inexplicabile. Ille manus osculantur, ille pedes, alię maxillas, alię oculos et in huiusmodi studiis residuum illius diei spatium consumunt.

Vespere vigiliis sollempnizavimus interpolatas tamen multis lacrimis, nocte vero spalterium tonaliter peregrimus. Quo finito pariter cum matutinis laudibus nondum illuxerat dies et missarum sollempnia sunt celebrata, post missam commendatio, deinde luctus et rugitus ineffabilis sororum et omnium ibi remanentium, cum viderent corpus sui cari sibi auferri et Syloam deferri.

Erat tunc dominica *Invocavit me*³⁰ nosque sublato corpore descendimus in Nathseraz, ubi missam interim popularem cantabat quidam sacerdos nomine Radozlaus, qui animam euis populo commendans dicebat, quod ipsi magis indigerent ab eo commendari, quam ut eum commendarent Domino. Postea profecti cepto itinere in media fere via obviam habuimus multitudinem copiosam clericorum et conversorum Siloensium extinctum patrem flentium, dolentium, deducentium usque ad illum locum, ubi communem resurrectionem expectat. Interea transitus euis domino Heinrico venerabili Pragensi episcopo nunciatur quique mandavit, ut nequaquam eo absente sepeliretur, quod et factum est. Nam venit feria quarta et quinta eum sepelivit, portans propriis humeris venerabilem glebam cum Theobaldo glorioso duce collaborantibus III^{or} abbatibus, quos tunc affuisse recorder. Affuit autem ibidem magna multitudo nobilium et ignobilium virorum, pariter et mulierum sanctum funus cum planctu prosequentium, cui planctui non vidi similem in diebus meis. His ita peractis reversi sunt unusquisque in sua spiritu eius et anima in sua receptis. Dormivit autem venerabilis Dei famulus abbas Gothsalcus anno etatis sue LX^oVIII^o, sacerdotii XL°, cum rexisset Syloensem ecclesiam pastor et abbas triginta quinque annis et mense uno sub Friderico imperatore Romanorum et Friderico duce Boemorum, sub Heinrico Pragensi et Pilgerimo Olomucensi episcopis, anno ab Incarnatione Domini nostri Ihesu Christi M^oC^oLXXX^oIII^o, cuius regni non erit finis in secula seculorum, amen. Successit autem eidem in regimine Syloensis ecclesie dominus Otto custos, qui favente sibi occasione temporis et adventu memorati antistitis statim in domo sua pastoralem suscepit virgam, consecratus in abbatem VI° Kal. Martii, hoc est in die Mathie Apostoli.

³⁰ *Introitus dominicae Invocavit, cf. Ps 90, 15: Invocavit me et ego exgauiam eum cum ipso ero in tribulatione eruam eum et glorificabo.*